

Opiskelijaohjauksen laatusuositukset
osana Kanta-Hämeen alueen sosiaali- ja terveysalan
koulutuksen ja työelämän yhteistyötä

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto.....	1
1. Sopimukset ja resurssit.....	2
2. Harjoitteluyksikön toiminta	3
3. Harjoittelujakson suunnittelu ja perehdytys.....	4
4. Opiskelija	5
5. Toimintayksikön ohjausvastaava ja opiskelijan ohjaaja.....	6
6. Ohjaava opettaja	7
7. Opiskelijan arviointi ja palautteen anto.....	8
8. Ohjauksen kehittäminen ja ohjaajakoulutus	9
Lähteet.....	9
Liite 1 Työelämän pelisäännöt - Ohjeita opiskelijalle	
Liite 2 Esimerkki opiskelijan perehdytyskansiosta	

Johdanto

Oppilaitosten tehtävänä on varmistaa, että terveydenhuollon säänneltyihin ammatteihin valmistuvilla on potilasturvallisuuden ja sosiaali- ja terveystalveluiden laadun edellyttämä ammatillinen osaaminen. Harjoittelupaikkoina toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden tehtävänä on puolestaan varmistaa, että jokainen siellä tapahtuva harjoittelujakso tarjoaa tarkoituksenmukaisia ja opiskelijan ammatillisuutta, osaamista ja työelämätaitoja kehittäviä oppimiskokemuksia ja ohjaus vastaa oppimiselle asetettuja vaatimuksia. Laatusuositusten tavoitteena on taata opiskelijoille turvallinen ja laadukas harjoittelu. Lisäksi opiskelijaohjauksen laatusuositusten avulla pyritään kehittämään yhteneväisiä ja näyttöön perustuvia käytänteitä opiskelijaohjaukseen.

Opiskelijaohjauksen laatusuositukset laadittiin osana Kanta-Hämeen alueellisen hoitotyön verkoston kehittämisen ja toimenpideohjelman. Opiskelijaohjauksen kehittäminen on yksi alueellisen yhteistyön painopisteistä. Suositukset pohjautuvat Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin, Hämeen ammattikorkeakoulun ja Koulutuskeskus Tavastian 2008 laatimiin laatukriteereihin, Terveystalvan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu – suositukseen (STM 2003:22), Pohjois-Savon alueellisen opiskelijaohjauksen yhteistyöverkoston laatusuositukseen (2010) sekä hoitotyön kansalliseen toimintaohjelmaan Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön 2009- 2011 (STM 2009:18) ja ohjaustyössä toimivien kokemustietoon ja yhteisesti sovittuihin käytänteisiin.

Tässä asiakirjassa käytetään käsitettä harjoittelu kuvaamaan sekä toisen asteen koulutuksen työssäoppimista että ammattikorkeakoulutuksen ammattitaitoa edistävää ohjattua harjoittelua.

1. Sopimukset ja resurssit

Laatuvaatimus:

Koulutus- ja harjoitteluyksiköiden välisillä sopimuksilla ja yhteistyörakenteilla sekä yksiköissä sovitulla resursseilla turvataan laadukas oppimisympäristö

Kriteerit:

- harjoitteluorganisaatiolla ja oppilaitoksella on voimassa olevat ohjussopimukset, joista tiedotetaan ohjaushenkilöstölle
- toisen asteen koulutuksessa (lähihoitaja) olevien kanssa laaditaan opiskelijakohtaiset työssäoppimissopimukset
- oppilaitokset ja harjoitteluyksiköt yhdessä sopivat ja tarkistavat säännöllisesti
 - harjoittelupaikkojen riittävyyden
 - opiskelijoiden määrän suhteessa harjoitteluyksikön toimintaan ja ohjaajaresursseihin
 - harjoittelujaksojen sopivuuden koulutukseen, opiskeltavaan teemaan ja opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin nähden
- oppilaitos varmistaa, että
 - ohjaavalle opettajalle resursoidaan työaika siten, että hän pystyy huolehtimaan opiskelijan oppimisprosessin tukemisesta sekä yhteistyöstä ohjaajan kanssa tarkoituksenmukaisella tavalla
 - opiskelijaohjauksen koulutusta on riittävästi tarjolla
- harjoitteluorganisaatio varmistaa, että
 - harjoitteluyksikössä on riittävästi ammattitaitoisia opiskelijaohjaajia
 - ohjaajan työaika resursoidaan opiskelijaohjaukseen
 - organisaatiossa on nimetty opiskelijaohjauksesta vastaava henkilö
- harjoitteluyksikkö varmistaa, että
 - jokaisessa harjoitteluyksikössä on nimetty opiskelijavastaava
 - harjoitteluyksikkö nimeää opiskelijalle riittävän ammattitaitoiset ohjaajat (1-2) huomioiden tarvittaessa opiskelijan ohjaus- ja oppimistarpeet
 - harjoitteluyksikkö, ohjaaja ja opiskelija huolehtivat, että opiskelijalla on riittävästi yhteisiä työvuoroja ohjaajien kanssa
 - harjoittelujaksot toteutetaan työsuojeluohjeiden ja – määräysten mukaisesti
 - harjoitteluyksikössä on saatavilla opiskelumateriaalia ja – välineitä sekä mahdollisuus tiedonhankintaan

2. Harjoitteluyksikön toiminta

Laatuvaatimus:

Harjoitteluyksikössä kaikki työntekijät toimivat yhdenmukaisesti ottaen huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon eettiset periaatteet sekä lait ja asetukset.

Kriteerit:

- koko henkilökunta on motivoitunut, sitoutunut opiskelijaohjaukseen ja ilmapiiri on opiskelijamyönteinen
- harjoitteluyksikössä noudatetaan ja toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon eettisiä periaatteita mm. ihmisarvon kunnioitus, potilaan oikeus hyvään hoitoon, oikeudenmukaisuus, itsemääräämisoikeus, hyvä ammattitaito, hyvinvointia edistävä ilmapiiri, yhteistyö, keskinäinen avunanto ja kollegiaalisuus
- harjoitteluyksikön toimintafilosofia ja toimintaa ohjaavat arvot ovat julkisesti esillä ja ne ovat työntekijöiden ja opiskelijoiden tiedossa.
- toiminta on näyttöön perustuvaa ja perusteltua
- harjoittelun tavoitteilla on yhteys harjoitteluyksikön toimintaperiaatteisiin
- opiskelijoita kannustetaan hoitotyöhön moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

3. Harjoittelujakson suunnittelu ja perehdytys

Laatuvaatimus:

Perehdytyksessä luodaan turvalliset ja hyvät mahdollisuudet opiskelijan harjoittelulle sekä tuetaan opiskelijaa pääsemään työyhteisöön ja sen toimintaan mukaan.

Kriteerit:

- opettaja aloittaa harjoittelujaksolle perehdytyksen ennen harjoittelun alkua (mm. liite 1 Työelämän pelisäännöt)
- harjoitteluyksiköllä on tietoa opiskelijasta jo ennen harjoittelun alkamista: ammattikorkeakoulujen opiskelijat päivittävät sähköiseen harjoittelupaikkojen varausohjelmaan CV:nsä sekä toimittavat harjoittelujakson tavoitteet ohjaajalleen jakson 1. viikon aikana. Lähihoitajaopiskelijat lähettävät etukäteen tai tuovat tullessaan lähtötasokuvauksen ja alustavat tavoitteet harjoittelupaikkaan.
- opiskelijoiden saapuminen harjoitteluyksikköön on suunniteltu etukäteen
- opiskelijavastaava tai yksikön esimies nimeää opiskelijoille henkilökohtaisen ohjaajan/-t ennen harjoittelun alkua ja toimittaa tarvittaessa harjoittelusta vastaavalle opettajalle opiskelijoiden henkilökohtaisten ohjaajien nimet ja sähköpostiosoitteet.
- harjoitteluyksikössä on perehdytysmateriaalia joko ohjauskansiossa tai sähköisessä muodossa
- perehdytykseen osallistuvat henkilöt ovat valmistautuneet ja varanneet riittävästi aikaa opiskelijoiden vastaanottamiseen
- opiskelija perehdytetään suunnitelmallisesti harjoitteluyksikköön ja sen toimintakäytäntöihin harjoittelun ensimmäisten päivien aikana
- perehdytyksessä varmistetaan että opiskelija on tietoinen potilasturvallisuus- ja työturvallisuusohjeistuksesta
- esimerkki opiskelijan perehdytyskansion sisällöstä (Liite 2)

4. Opiskelija

Laatuvaatimus:

Opiskelija saavuttaa harjoittelujaksolle asettamansa osaamistavoitteet ja harjaantuu näyttöön perustuvan ammatillisen tiedon hyödyntämisessä ja potilaskeskeisen hoidon toteutuksessa

Kriteerit opiskelijan toiminnalle:

- on tutustunut ennen harjoittelun alkamista harjoitteluyksikköön (opettajan perehdytys, organisaation internet -sivut ym.)
- on opiskellut perustiedot ja -taidot harjoitteluyksikössä tarvittavasta asiantuntijuusalueesta ja suorittanut harjoittelun edellyttämät opinnot
- on ennen harjoittelun alkua selvillä harjoitteluun liittyvistä tehtävistä, ohjaavasta opettajasta ja harjoitteluohjeistuksesta
- on laatinut etukäteen osaamisestaan lähtötasokuvauksen tai jaksoon nähden tarkoitukseenmukaiset tavoitteet, joita hän tarkentaa yhdessä ohjaajansa kanssa
- harjaantuu kaikessa toiminnassaan arvioimaan hoidon ja palvelun potilas/ asiakaskeisyyttä
- perehtyy aktiivisesti harjoitteluyksikön toimintaan, on itseohjautuva opiskelussaan ja vastaa tavoitteidensa saavuttamisesta
- harjaantuu aktiivisesti teoreettisen tiedon ja kokemustiedon hankintaan ja hyödyntämiseen (esim. hoitosuosituksen käyttö)
- pyytää palautetta aktiivisesti ohjaajalta ja harjaantuu antamaan palautetta ohjaajalleen
- kykenee kriittisesti arvioimaan toimintaansa sekä ottamaan vastaan palautetta
- noudattaa työelämän pelisääntöjä mm. salassapitovelvollisuus, vastuullinen käyttäytyminen, turvallisuusohjeita ja sovittuja työvuoroja

5. Toimintayksikön ohjausvastaava ja opiskelijan ohjaaja

Laatusuositus: Toimintayksikön ohjausvastaava ja opiskelijalle nimetty ohjaaja mahdollistavat ja varmistavat yhdessä opettajan kanssa opiskelijan laadukkaan harjoittelun toteutumisen ja opiskelijan oppimisen.

Kriteerit ohjausvastaavan /opiskelijayhdyshenkilön toiminnalle:

- koordinoi opiskelijoiden harjoittelua toimintayksikössä sovittujen käytäntöjen mukaisesti esim. Jobstep -harjoittelupaikkavarauksjärjestelmään liittyvät tehtävät
- tekee yhteistyötä ohjaajien ja opettajien kanssa
- pyrkii luomaan opiskelijayhteisen ilmapiirin toimintayksikköön ja tiedottaa ohjaajille ja muulle henkilökunnalle harjoitteluun liittyvistä asioista
- huolehtii opiskelijoiden antaman palautteen käsittelystä harjoitteluyksikössä (CLES-palautteen yhteenveto tms.)
- päivittää vuosittain ohjauksen ohjauskansion/ opiskelijan perehdytysmateriaalin

Kriteerit ohjaajan toiminnalle:

- on sisäistänyt opetusvelvollisuutensa ja sitoutunut siihen
- toimii positiivisena ammatin roolimallina opiskelijalle
- on vastuussa opiskelijan ohjauksesta ja sen jatkuvuudesta yhdessä ohjaavan opettajan kanssa
- käy lähtötaso- ja tavoitekeskustelun harjoittelujakson alussa opiskelijan kanssa
- ohjaa opiskelijaa laatimaan oppimisen tavoitteet ja tukee opiskelijaa niiden saavuttamisessa
- ohjaa opiskelijaa teorian ja käytännön tietojen yhteensovittamiseen ja oman toiminnan kriittiseen arviointiin
- osoittaa opiskelijalle tavoitteiden mukaisia oppimistilanteita, antaa kehittymishaasteita ja luo avoimen ja turvallisen ilmapiirin oppimiselle
- käyttää monipuolisia ja tarkoituksenmukaisia ohjausmenetelmiä
- antaa ja vastaanottaa palautetta koko harjoittelun ajan ja puuttuu opiskelijan toiminnassa ilmeneviin epäkohtiin
- arvioi toimintaansa ohjaajana ja ammattihenkilönä sekä ylläpitää ja kehittää ammatti- ja ohjaustaitojaan

6. Ohjaava opettaja

Laatuvaatimus:

Opettaja mahdollistaa ja varmistaa pedagogisella asiantuntijuudellaan yhdessä ohjaajan/ohjaajien kanssa opiskelijan laadukkaan harjoittelun ja opiskelijan ammatillisen kehittymisen.

Kriteerit opettajan toiminnalle:

- tietää harjoitteluyksikön työn erityispiirteet
- sopii yhteistyössä ohjaajan ja opiskelijan kanssa opiskelijan harjoittelun tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä
- pitää sovitusti yhteyttä opiskelijaan, ohjaajaan sekä tarvittaessa yksikön opiskelijavastaavaan
- osallistuu harjoittelun ohjaamiseen opiskelijaa ja ohjaajaa tukien
- arvioi yhdessä ohjaajan ja opiskelijan kanssa opiskelijan harjoittelun toteutumista ennalta laadittujen tavoitteiden ja arviointikriteerien pohjalta
- tiedottaa opiskelijalle ja ohjaajalle oppimista ja toiminnan kehittämistä tukevista hankkeista sekä on aktiivinen erilaisten yhteistyömuotojen suunnittelussa
- ylläpitää ja kehittää osaamistaan sekä ammattitaitoaan
- hyödyntää opiskelijoiden palautteen harjoittelun ohjauksen kehittämisessä

7. Opiskelijan arviointi ja palautteen anto

Laatuvaatimus:

Opiskelijan arviointi perustuu arviointikriteereihin, jotka tukevat opiskelijaa tunnistamaan ammatillista osaamista ja kehittämisalueita.

Kriteerit:

- opiskelija ja ohjaaja tietävät arviointikriteerit ja -käytännöt ohjaussuhteen alkaessa
- harjoitteluyksikössä kaikki sitoutuvat yhteisesti sovittuihin arviointikäytäntöihin
- arviointi perustuu jakson arviointikriteereihin ja opiskelijan henkilökohtaisiin osaamistavoitteisiin.
- opiskelijan arviointiin osallistuvat opiskelija, ohjaaja ja opettaja
- näyttötutkintoihin liittyvät tutkintotilaisuudet arvioidaan kolmikantaisesti (työnantaja, työntekijä ja opettaja). Arviointiesityksen tekemiseen osallistuneista henkilöistä vähintään yhden tulee olla näyttötutkintomestari.
- opiskelijalla on oikeus saada palautetta koko harjoittelujakson ajan, ohjauskeskusteluissa arvioidaan harjoittelun tavoitteellista etenemistä ja tarkennetaan keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi
- opiskelija arvioi osaamistaan ja kokoaa sen harjoittelun päättyessä
- ohjaaja antaa opiskelijalle harjoittelujaksosta suullisen ja kirjallisen arvioinnin, jossa huomioidaan myös muilta ammattiryhmiltä saatu palaute
- opettaja vastaa harjoittelun sisältämän opintojakson arvioinnista

8. Ohjauksen kehittäminen ja ohjaajakoulutus

Laatuvaatimus:

Yhteistyö ja palautetieto kehittävät työelämän ja oppilaitosten välistä yhteistyötä.

Kriteerit:

- opiskelija antaa palautetta työyhteisölle oppimisympäristöstä, ohjaajalle ohjauksesta ja ohjaussuhteesta yhteisesti sovitulla tavalla (esim. CLES -mittari)
- opiskelijapalautteita käsitellään harjoittelu- ja koulutusyksikössä, organisaatiokohtaisesti ja alueellisesti säännöllisesti oppimisympäristöjen ja ohjausyhteistyön kehittämiseksi
- ohjaukseen osallistuvien ohjaustaitoja ja tietoja arvioidaan säännöllisesti osana osamiskartoituksia ja/tai kehityskeskusteluja
- alueellisessa yhteistyössä seurataan ja edistetään ohjauskäytäntöjen kehittämistä
- opiskelijoiden ohjaukseen osallistuville järjestetään ohjaajakoulutusta ja heillä on mahdollisuus osallistua koulutukseen.
- ohjaajat osallistuvat opiskelijoiden ohjausta käsittelevään koulutukseen ja jakavat osaamistaan työyksikössä
- ohjaajakoulutuksen sisältöä kehitetään koulutusuudistusten edellyttämällä tavalla

Lähteet

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun laatuksiteerit 2010, Tampereen ammattikorkeakoulu
Johtamisella vaikuttavuutta ja vetoimaa hoitotyöhön 2009-2011 (STM 2009:18)
Opiskelijaohjauksen laatusuositukset 2010, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Opiskelijaohjauksen laatuksiteerit oppilaitos-työelämäyhteistyössä 2008, K-HSHP, KK Tavastia, HAMK
Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu –suositus (STM 2003:22)

Työelämän pelisäännöt - Ohjeita opiskelijalle

Liite 1

Salassapitovelvollisuus ja tietoturva

- Salassapitovelvollisuus perustuu lakiin. Se koskee kaikkia potilashoidossa työskenteleviä ja kaikkea ammattitoiminnan yhteydessä esiin tullutta tietoa, potilaan hoitamiseen liittyvää keskustelua ja asiakirjoja.
- Salassapitovelvollisuus jatkuu sen jälkeen, kun harjoittelu on päättynyt. Tiedosta tämä myös käyttäessäsi sosiaalista mediaa (facebook, twitter ym)
- Työvuorossa ei käytetä omaa matkapuhelinta.
- Internetiä käytetään työvuoron aikana vain harjoittelun edellyttävien työtehtävien tiedonhakuun
- Kaikkiin hoitoyksikön toimintaan / potilaisiin liittyvien tallenteiden tekemiseen tarvitaan organisaation kirjallinen lupa.
- Opiskelijan tulee noudattaa organisaation tietoturvaohjeita

Työajat ja poissaolot

- Opiskelija noudattaa harjoitteluyksikön työaikoihin sisältyvää, etukäteen sovittua työvuorosuunnitelmaa.
- Lakisääteiset taudit ovat opiskelijoille samat kuin työpaikan työntekijöillekin.
- Opiskelija ilmoittaa sairastumisestaan ja muista poissaoloistaan viipymättä harjoittelupaikkaan.
- Tupakointi on työvuoron aikana kielletty.

Työturvallisuus

- Opiskelija perehdytetään työyksikön toimintaan ja hänen tulee perehtyä työturvallisuusohjeisiin.
- Opiskelijalle selvitetään, miten hän toimii tapaturman sattuessa. Mm. neulanpistotapaturmat veritapaturmaohjeiden (HAMK) mukaisesti.
- Opiskelija saa harjoittelun alkaessa avaimet ja/ tai ohjeistuksen kulkuluvista.
- Avaimet on palautettava harjoittelujakson päättyessä annettujen ohjeiden mukaisesti.

Pukeutuminen

- Työasuna käytetään työyksikön ohjeiden mukaista suojavaatetusta.
- Työkenkien tulee olla työasuun sopivat ja turvalliset.
- Pitkät hiukset kiinnitetään asiallisesti.
- Voimakkaiden hajusteiden käyttö on kiellettyä.
- Työssä käytetään nimineulaa.

Hygieniaohjeet

- Noudata harjoittelupaikan sairaalahygieniaohjeita
- Tärkeimpiä tartuntojen leviämisen ehkäisykeinoja ovat oikein toteutettu käsihygienia ja tavanomaiset varotoimet, joita noudatetaan jokaisen potilaan kohdalla. Käsien ihon tulee olla terve ja kynsien lyhyet.
- Rannekelloja, sormuksia, rakenne-/teko-/geelikynsiä, kynsikoruja tms. käsikoruja ei tule käyttää potilastyössä. Ne toimivat ylimääräisinä mikrobinkeräjinä ja estävät hyvän käsihygienian toteuttamista
- Lävistyksiset ja korut voivat olla myös työturvallisuusriski

Muistathan vielä että

- Käyttäytyminen harjoittelun aikana on toisen huomioon ottavaa ja asiallista.
- Kielenkäyttö on hyvää ja kohteliasta. Lähtökohtana on, että potilasta teititellään.
- Ole aktiivinen, avoin uuden oppimiselle ja anna rakentavasti palautetta kokemuksistasi.
- Kaiken toiminnan tarkoituksena on potilaan yksilöllinen ja hyvä hoito.

Mukavaa opiskeluaikaa!

Esimerkki opiskelijan perehdytyskansista

Liite 2

1. YLEISIÄ OHJEITA

- a. Opiskelijavastaavien ja vastuuopettajien tiedot
- b. Ohjauksen laatusuosituks, jossa myös Työelämän pelisäännöt
- c. Menettelyohje työntekijöiden ja opiskelijoiden ulkoasusta potilastyössä
- d. Opiskelijoiden ateriatukeen oikeuttavien aterioiden myynti
- e. Pukuhuonetilat
- f. Opiskelijat sijaisina

2. TYÖ- JA POTILASTURVALLISUUSOHJEITA

- a. Tulipalon sattuessa
- b. Hoito-ohjeet aseptiikasta ja käsihygieniasta
- c. Opiskelijoiden osallistuminen lääkehoitoon harjoittelun aikana, Lääkehoitopassi
- d. Opiskelijoiden toimintaohjeet neulanpisto- ja verikontaktitapaturmissa ohjatussa harjoittelussa
- e. Tietoturva ja sen varmistaminen omassa toiminnassa
- f. Opiskelijoiden käyttäjätunnusten ja käyttöoikeuksien hallinta

3. HOITOTYÖN OPPIMISYMPÄRISTÖN ESITTELYÄ

- a) osaston/ yksikön potilashoitoon ja toimintaan liittyviä ohjeita

4. EETTINEN JA ARVO-OSAAMINEN

- a. Hoitotyön filosofia
- b. Eettiset ohjeet löytyy mm.
http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajan_tyo_ja_hoitotyon/sairaanhoitajan_tyo/sairaanhoitajan_eettiset_ohjeet/
http://www.superliitto.fi/datafiles/tiedosto_ja_teksti_fi/510_eettiset_su_net.pdf
- c. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- d. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista ja lain muuttamisesta 653/2000

5. HARJOITTELUN SISÄLTÖÄ OHJAAVIA OHJEITA JA LOMAKKEITA

- a. Ko. harjoittelun tai työssäoppimisen ohjeet
- b. Opiskelijan oppimisprosessi ohjatussa harjoittelussa
- c. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, (ammattillinen osaaminen),
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>
- d. Työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu – Stm:n monisteita 2003:22.
http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1083880

6. ARVIOINTI- JA PALAUTELOMAKKEET, ARVIOINTIKRITEERIT

- a. Arviointilomakkeet
- b. Ohjauksen laatusuosituks
- c. Ko. harjoittelun tai työssäoppimisen prosessi
- d. Opiskelijaohjauksen laadunarvioinnista, CLES+T

7. MUUTA OPISKELIJALLE TÄRKEÄÄ ASIAA

Opiskelijaohjauksen laatusuositukset
osana Kanta-Hämeen alueen sosiaali- ja terveysalan
koulutuksen ja työelämän yhteistyötä
2012

